

ПРЕДЛОГ - АМАНДМАНИ НА ЗАКОНОТ ЗА ВИСОКО ОБРАЗОВАНИЕ

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Универзитетите во Република Северна Македонија имаат клучна улога во развојот на општеството преку создавање на квалитетни кадри и обезбедување на знаење и иновации кои директно придонесуваат за економскиот, културниот и социјалниот напредок. Во тој контекст, неопходно е да се гарантира дека високото образование е транспарентно, одговорно и во служба на јавниот интерес.

Еден од основните столбови на функционирањето на универзитетите е универзитетската автономија, која е предвидена да го заштити академското истражување и наставата од политички и економски влијанија. Меѓутоа, во изминатите години се забележуваат сериозни злоупотреби на автономијата на универзитетите, особено во делот на финансиското управување, што го загрозува интегритетот на образовните процеси.

Посебен фокус на предложените амандмани е унапредување на студентските права. Сегашната правна рамка не обезбедува доволна заштита и не ги вклучува сите права кои се суштински за развојот и благосостојбата на студентите. Со зголемување на бројот на студентски права, се стремиме да создадеме поинклузивен и праведен систем кој ќе ги заштити интересите на студентите, овозможувајќи им поголема слобода на изразување, учество во процесите на донесување одлуки и пристап до квалитетно образование.

Со овие амандмани се стремиме да ги зајакнеме механизмите за отчетност и транспарентност, да ги намалиме можностите за злоупотреба и да овозможиме подобро управување со ресурсите на универзитетите. Дополнително, амандманите ќе овозможат поголема инклузивност на студентите и пошироката академска заедница во одлучувачките процеси, со цел да се обезбеди дека универзитетите ќе продолжат да играат активна улога во унапредување на општественото добро.

Амандман 1

Во **член 51**, се додаде нов став „**Седниците на универзитетски сенат се јавни, и истите треба да се со пренос во живо (live streaming) онлајн платформи на самиот универзитет**“.

Образложение

Овој амандман има за цел да го реши моменталниот недостаток на транспарентност во нивното работење. Со пренос во живо на овие седници, јавноста и засегнатите страни, ќе имаат директен пристап подетално да ги набљудуваат процесите на донесување одлуки, поттикнувајќи ја отвореноста и одговорноста во системот на високото образование.

Амандман 2

Во **членот 59**, се додаде нов став: „Универзитетите и самостојните високообразовни установи се должни да објавуваат годишни извештаи за својата работа, кои ќе вклучуваат финансиски извештаи, извештаи за академски унапредувања, како и извештаи за научно-истражувачката дејност. Овие извештаи мора да бидат јавно достапни на веб-страниците на универзитетите и да се доставуваат до Министерството за образование и наука, како и до Одборот за акредитација и евалуација на високото образование.“

Образложение

Овој амандман ќе ја зголеми транспарентноста на универзитетите преку обврска за објавување на годишни извештаи. Ова ќе овозможи јавноста, студентите и другите заинтересирани страни да имаат увид во работата на универзитетите, вклучувајќи ги и финансиските аспекти и академските унапредувања.

Амандман 3

Во **членот 68**, се додаде нов став: „Се формира независен орган за мониторирање на академските унапредувања, кој ќе биде составен од претставници на Министерството за образование и наука, Државниот просветен инспекторат, Одборот за акредитација и евалуација на високото образование, како и независни експерти од областа на високото образование. Овој орган ќе има надлежност да врши редовни и вонредни контроли на процесите на академско унапредување на универзитетите и да поднесува извештаи до надлежните органи за евентуални неправилности.“

Образложение

Овој амандман ќе овозможи создавање на независен орган кој ќе врши мониторинг на академските унапредувања, со цел да се спречат незаконски или неправилни унапредувања. Ова ќе обезбеди дополнителен механизам за контрола и отчетност на универзитетите.

Амандман 4

Во **членот 11**, се додаде нов став: Универзитетите се должни да објавуваат јавно достапни податоци за сите академски унапредувања, вклучувајќи ги критериумите за унапредување, биографиите на кандидатите, како и резултатите од евалуацијата на кандидатите. Овие податоци мора да бидат достапни на веб-страниците на универзитетите и редовно ажурирани.

Образложение

Овој амандман ќе обезбеди транспарентност во процесот на академски унапредувања, што ќе овозможи јавноста и заинтересираните страни да имаат увид во критериумите и процесите на унапредување

Амандман 5

Во **членот 26, став 2** се додаде нова точка: „Статусот на студент се докажува само со дигитална студентска легитимација или со дигитален индекс“

Образложение

Овој амандман има за цел укинување на хартиениот индекс и хартиената студентска легитимација. Во денешното модерно време каде живееме, студентите треба да ги имат сите административни работи лесно достапни и дигитални.

Амандман 6

Во **членот 5**, се додаде нов став: „CV на членовите на академската заедница (редовни, вонредни професори) треба да бидат јавно достапни на веб страната на секој факултет/универзитет. На CV, треба да се стави просечната оценка за секој циклус на студии поединечно што професорот има завршено.

Образложение

Овој амандман има за цел подобрувањето на транспарентност на универзитетите во Република Северна Македонија. Државните универзитети и работниците се финансират и платат од даночните обврзници, така CV на професорите треба да бидат јавно достапни за секој што им интересира да ги разгледува. Со просечната оценка во CV, ќе се намалува

можноста одредени лица да можат да се унапредуват академски без просечна оценка 8.00 за секој циклус студии поединечно.

Амандман 5

Во **членот 27**, да се додаде нов став: „Сите студенти имаат право на пристап до соодветни и бесплатни механизми кои ќе им овозможат отворено да зборуваат за нивната физичка и ментална благосостојба”

Образложение

Бесплатните механизми за поддршка на ранливите студенти се особено важни и потребни во рамки на актуелните околности на живеење. Предлагаме бесплатни курсеви за физичко и ментално здравје достапни во секое време; бесплатна, достапна и професионална поддршка за физичко и ментално здравје во секое време; право на ограничено отсуство од предавања поради нарушено физичко и ментално здравје за сите студенти.

Амандман 6

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Право на секој/а студент/ка е да биде ослободен/а од каков било вид на злоупотреба поради физички и/или ментални попречености и да добие соодветна помош за време на предавања и оценувања”

Образложение

Во согласност со принципите на инклузивност и еднакви можности за сите студенти, се предлага додавање на нов став во членот 27 кој ќе обезбеди правото на студентите на ослободување од злоупотреба поради физички и/или ментални попречености. Овој став ќе гарантира дека секој студент има право да биде заштитен од каков било вид на злоупотреба и ќе му се осигури соодветна поддршка за време на предавањата и оценувањата. Воведувањето на оваа одредба има за цел да создаде инклузивно образовно опкружување и да ја подобри еднаквоста во пристапот до образовниот процес, осигурувајќи дека сите студенти, без разлика на нивните физички или ментални попречености, ќе имаат поддршка и ќе бидат заштитени од било какви негативни последици кои би можеле да произлезат од нивната состојба.

Амандман 7

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Секој/а студент/ка има право на бесплатно и непристрасно советување во врска со нивната вмешаност и пристап до високообразовните процеси преку институционални, регионални, национални или споредбени програми и инструменти, како што е Студентскиот правобранител”.

Образложение

Се предлага додавање на нов став во членот 27 кој ќе го гарантира правото на студентите на бесплатно и непристрасно советување во врска со нивната вмешаност и пристап до високообразовните процеси. Овој став има за цел да обезбеди дека секој студент може да добие стручна помош и насоки преку различни институционални, регионални, национални или споредбени програми и алатки, вклучувајќи ја улогата на Студентскиот правобранител. Воведувањето на оваа одредба ќе ги поддржи студентите во навигацијата на образовниот систем, ќе ги информира за нивните права и можности, и ќе осигура дека имаат пристап до ресурси и поддршка за решавање на било какви проблеми или дилеми што можат да се појават. На овој начин, се потврдува посветеноста кон правото на студентите за фер и транспарентен пристап до образовниот систем и заштита на нивните интереси.

Амандман 8

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Сите студенти имаат право на организирање и преземање мерки околу одредени проблематики во и надвор од образовните институции, без истите да имаат негативни ефекти врз нивното образование”

Образложение

Се предлага додавање на нов став во членот 27 кој ќе ги утврди правата на студентите за организирање и преземање мерки поврзани со специфични проблематики, и тоа како во рамките на образовните институции, така и надвор од нив. Овој став ќе обезбеди дека студенските активности, вклучувајќи ги и оние што се однесуваат на социјални, политички или други интереси, не ќе имаат негативни последици врз нивното образование. Преку оваа одредба се потврдува правото на студентите да се ангажираат во различни активности и иницијативи без страв од последици кои би можеле да го нарушат нивниот академски напредок. Ова ќе ја поддржи креативната и критичката мисла, како и активното учество на студентите во општествените процеси, што е клучно за развојот на демократските вредности и личниот развој на студентите.

Амандман 9

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Секој/а студент/ка има право да учи и да расте во објекти кои се залагаат за еколошка свесност”

Образложение

Се предлага додавање на нов став во членот 27 кој ќе го утврди правото на секој студент да учи и да се развива во објекти што се залагаат за еколошка свесност. Овој став има за цел да осигура дека образовните институции не само што обезбедуваат квалитетно образование, туку и се посветени на одржливото управување со животната средина.

Преку оваа одредба, се поддржува создавање на образовна средина која ја промовира еколошката свест и практики, што е важен аспект за развојот на студентите како одговорни граѓани. Оваа политика ќе овозможи студентите да се обучуваат во здрави и одржливи простори, придонесувајќи за нивниот личен развој и за заштита на животната средина, како и за поттикнување на идната генерација за активно учество во глобалните напори за одржливост.

Амандман 10

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Секој/а студент/ка има право да стекне интеркултурна компетентност во склоп на неговата/нејзината академска програма”

Образложение

Се предлага додавање на нов став во членот 27 кој ќе ја утврди важноста на стекнување интеркултурна компетентност како дел од академската програма на секој студент. Овој став има за цел да осигура дека студентите ќе имаат можност да развијат способности за разбирање и работење во мултикултурни средини, што е клучно за нивниот личен и професионален развој во глобализираниот свет. Вклучувањето на интеркултурна компетентност во академските програми ќе им овозможи на студентите да се запознаат со различни култури, да развијат вештини за комуникација и соработка со луѓе од различни културни позадини, и да се подготват за работа во глобалната економија. Оваа одредба ќе придонесе за создавање на образовен амбиент кој го поддржува мултикултурното разменување и развој на студентите како глобални граѓани.

Амандман 11

Во **член 27** да се додаде нов став „Студентите од други земји ги уживаат истите права како и домашните студенти кога станува збор за учество во студентски активности, ангажмани и застапување”

Образложение

Се предлага додавање на нов став во член 27 кој ќе гарантира дека студентите од други земји имаат истите права како и домашните студенти во однос на учество во студентски активности, ангажмани и застапување. Овој став има за цел да осигура еднаквост и инклузија за сите студенти, без оглед на нивната националност. Преку оваа одредба, се потврдува дека студентите од странство ќе можат активно да учествуваат во студентските активности и да се ангажираат во различни аспекти на студентскиот живот на универзитетот, на ист начин како што тоа е достапно за домашните студенти. Ова ќе помогне во изградба на мултикултурна и пријателска академска средина, ќе поттикне

интеркултурната размена и ќе осигура дека сите студенти се вклучени и застапени во студентскиот живот.

Амандман 12

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Учеството во социјални, културни и забавни активности без никакви социо-економски ограничувања е право на сите студенти”.

Образложение

Овој амандман се залага за обезбедување на еднаквост во пристапот до социјални, културни и забавни активности за сите студенти, без оглед на нивниот социо-економски статус. Во многу случаи, финансиските ограничувања можат да ја ограничат можноста на студентите да учествуваат во активности кои се важни за нивниот социјален и културен развој, како што се студентски настани, културни манифестации и забави. Овој став ќе осигура дека сите студенти имаат еднакви можности за учество во вакви активности, што ќе ја подобри нивната студентска искуство и ќе поттикне вклученост и интеграција во универзитетската заедница. Истото може да се постигне со обезбедување на попуст за студентите или месечен паричен надоместок за социјални, културни или забавни активности.

Амандман 13

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Сите студенти имаат право да ги остварат своите образовни цели без оглед на можните финансиски оптоварувања врз Владата или високообразовната институција”.

Образложение

Овој амандман ги адресира финансиските предизвици со кои студентите може да се соочат при остварувањето на нивните образовни цели. Се стреми да се осигура дека студентите не се ограничени од можни финансиски трошоци кои може да ги преземе Владата или образовната институција. На овој начин, студентите ќе можат да се фокусираат на своето учење и развој без да бидат загрижени за финансиските бариери кои може да ги попречат во постигнување на нивните академски и професионални цели.

Амандман 14

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Без страв од последици, секој/а студент/ка има право да го изрази своето мислење за високообразовниот процес, високообразовните институции или која било друга тема од интерес”.

Образложение

Овој став ќе го заштити правото на студентите да го изразат своето мислење без страв од негативни последици. Тоа е клучно за промовирање на академска слобода и за поттикнување на конструктивен дијалог во рамките на високообразовните институции. Студентите треба да имаат слобода да ги изразуваат своите ставови и критики за образовниот процес и институциите, што ќе помогне во идентификување на слабостите и подобрување на квалитетот на образованието.

Амандман 15

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Сите студенти имаат право на организирање и преземање мерки околу одредени проблематики во и надвор од образовните институции, без истите да имаат негативни ефекти врз нивното образование”.

Образложение

Овој амандман осигурува дека студентите можат да организираат и учествуваат во активности кои се однесуваат на специфични проблематики, како што се студентски иницијативи, протестни акции или волонтерски активности, без да се загрози нивниот академски успех. Важно е студентите да можат да се вклучат во решавање на проблеми и иницирање на промени, без да бидат дискриминирани или да се соочат со последици кои би влијаеле на нивниот образовен процес.

Амандман 16

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Секој/а студент/ка има право на брза, непристрасна, слободна, едноставна и небирократска процедура за евалуација и признавање на секаков вид акредитации стекнати во странство како и право на целосно признание на компетенциите стекнати во странство за целите на понатамошниот образовен процес или вклучување во работната сила”.

Образложение

Со воведување на овој став, се гарантира дека студентите ќе можат да го искористат своето образование и акредитации стекнати во странство без непотребна бирократија и компликации. Ова е важно за студентите кои се враќаат од странство и сакаат нивните компетенции да бидат признати и интегрирани во нивниот локален образовен систем или работен пазар. Овој став ќе обезбеди правична и транспарентна процедура која ќе ја поттикне мобилноста на студентите и ќе им помогне да се интегрираат во работната сила со признавање на нивните меѓународни квалификации.

Амандман 17

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Секој/а студент/ка има право на прилагодлив и персонализиран распоред за учење надвор од формалната образовна средина”.

Образложение

Овој став ќе овозможи студентите да ги прилагодат своите учебни распореди според своите индивидуални потреби и обврски, како што се работа, семејни обврски или здравствени потреби. Прилагодливиот и персонализиран распоред ќе им помогне на студентите да го балансираат академскиот и личниот живот, што може да придонесе за подобро академско изведување и поголемо задоволство од студиите.

Амандман 18

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Без исклучок, сите студенти имаат право на правичен надоместок за нивната наставна и воннаставна пракса и обука. Исто така, за време на практикантската работа и обука, на сите студенти треба да им се обезбеди позитивна работна средина”.

Образложение

Овој став се залага за правичен надоместок и позитивна работна средина за студентите кои се вклучени во практична обука или работа. Правичниот надоместок ќе ја поддржи мотивацијата на студентите да учествуваат во практични активности, а позитивната работна средина ќе обезбеди дека студентите можат да учат и развиваат своите вештини без непотребен стрес или негативни искуства. Овој став ќе помогне да се создаде фер и поддржувачка средина која ќе го поддржи професионалниот развој на студентите.

Амандман 19

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Секој/а студент/ка има право за превреднување на неговата/нејзината стекната оценка од надворешен оценувач, доколку се роди потреба за тоа”.

Образложение

Овој став ќе го овозможи правото на студентите да побараат независно ревизија на нивните оценки од страна на надворешен оценувач. Ова е особено важно за осигурување на правичност и транспарентност во оценувањето. Ако студентите сметаат дека оценката не е оправдана или објективна, оваа процедура ќе им овозможи да го изразат своето право на фер оценување и да ги решат можните несогласувања.

Амандман 20

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Секој/а студент/ка има право на кариерно советување, како и практично обучување поврзано со пазарот на трудот”.

Образложение

Овој став осигурува дека студентите ќе имаат пристап до услуги за кариерно советување и практична обука која е во согласност со потребите на пазарот на трудот. Ова е клучно за подготовка на студентите за професионални предизвици по завршувањето на студиите. Правото на кариерно советување ќе им помогне на студентите да направат информирани одлуки за нивната кариера и ќе ги подготви за вработување, додека практичното обучување ќе ги опреми со вештини кои се високо ценети од работодавачите.

Амандман 21

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Секој/а студент/ка кој/а ги исполнува критериумите утврдени според Статут, има право на заедничко владеење во рамки на сите достапни, претставнички тела, како и во подготвителни комисии поврзани со неговото/нејзиното образование, директно или преку демократско претставување. Било каков вид на вклученост и ангажман не смее да предизвика негативни ефекти врз ниту еден аспект од нивното студирање”.

Образложение

Овој став ја поттикнува инклузивноста и учеството на студентите во управувањето и донесувањето одлуки во рамките на образовните институции. Правото на учество во претставнички тела и комисии ќе овозможи студентите да имаат влијание во процесите што ги засегаат нивните студии и студентски живот. Важно е ова учество да не има негативни ефекти врз нивниот академски успех, така што нивната ангажираност и улога во управувањето ќе се одвиваат без да влијае на нивната способност за успешно завршување на студиите.

Амандман 22

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Секој/а студент/ка има право неговите/нејзините гледишта околу високообразовните процеси да бидат подеднакво земени предвид со оние на сите засегнати страни”.

Образложение

Овој став гарантира дека гледиштата на студентите ќе бидат подеднакво разгледани и земени предвид во процесите на одлучување кои се однесуваат на образовните политики и практики. Вклученоста на студентите во донесувањето одлуки е важна за создавање на објективни и инклузивни образовни политики. Овој став ќе ја подобри транспарентноста и ќе обезбеди дека студентските перспективи и потреби се адекватно претставени и разгледани.

Амандман 23

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Слободата на изразување им припаѓа на сите студентски организации и не треба да се ограничува само на дискусии на академски теми”.

Образложение

Со додавањето на овој став, ќе се гарантира дека студентските организации имаат слобода да изразуваат своите ставови и мислења не само во рамките на академските теми, туку и за други области од интерес. Ова ќе овозможи студентските организации да бидат активни во широка палета на активности и да се бават со различни социјални, политички и културни теми, што ќе го поттикне развојот на студентската култура и ќе ги зајакне нивните способности за лидерство и организација.

Амандман 24

Во **членот 27** да се додаде нов став: „Сите студентски репрезентативни организации имаат право на признание, финансиска поддршка и обезбедување на наменски простории од страна нивните високообразовни институции”.

Образложение

Овој став ќе осигура дека студентските репрезентативни организации ќе добијат признание за нивната работа, финансиска поддршка за нивните активности и наменски простории за нивното функционирање. Признанието и поддршката од страна на високообразовните институции ќе им помогне на овие организации да функционираат ефективно и да ја претставуваат студентската заедница. Обезбедувањето на наменски простории ќе овозможи студентските организации да имаат своја база од каде што ќе можат да организираат настани и активности, што ќе ја подобри нивната способност да ги исполнуваат своите цели и да ги поддржуваат интересите на студентите.

Воведување на ветинг за професори на раководни позиции (ректор, декан, проректор, продекан) во високото образование

Ветингот, како процес на проверка на интегритетот, професионалната етика и компетентноста на лицата кои се наоѓаат на раководни позиции, е важен механизам за обезбедување на транспарентност, отчетност и спречување на злоупотреба на функцијата. Во контекст на високото образование, воведувањето на ветинг за професори кои заземаат раководни позиции како ректор, декан, проректор и продекан, би било значаен чекор кон подобрување на интегритетот и квалитетот на управувањето со универзитетите.

1. Правна основа за воведување на ветинг во високото образование

Во Законот за високото образование, постојат одредби кои ги регулираат изборот, надлежностите и одговорностите на раководните лица на универзитетите, како што се ректорите, деканите, проректорите и продеканите. Овие одредби можат да послужат како основа за воведување на дополнителни механизми за проверка на интегритетот и компетентноста на овие лица.

- Член 53 од Законот за високото образование

Според член 53 од Законот за високото образование, ректорот е раководен орган на универзитетот и се избира од редовните професори и научните советници за период од четири години, со право на уште еден избор. Ректорот ја врши својата должност професионално и е одговорен за законитоста и статутарноста на работата на универзитетот. Оваа одредба ја нагласува важноста на ректорот како клучна фигура во управувањето со универзитетот, што го прави ветингот неопходен за да се осигура дека лицето кое ја врши оваа функција има висок интегритет и професионална етика.

- Член 54 од Законот за високото образование:

Во член 54, се наведува дека ректорот е одговорен за усогласување на високообразовната, научно-истражувачката и применувачката дејност на универзитетот, како и за управување со имотот на универзитетот. Оваа одговорност подразбира дека ректорот мора да биде лице со висок морален и професионален интегритет, што дополнително ја оправдува потребата од ветинг.

- **Член 64 од Законот за високото образование:**

Според член 64, деканот на факултетот или директорот на високата стручна школа е раководен орган кој го претставува факултетот или школата во земјата и странство. Деканот е одговорен за законитоста и статутарноста на работата на факултетот и има право да запре од извршување акт на органите на факултетот за кој смета дека не е во согласност со законот. Оваа одредба ја нагласува важноста на деканот како раководител, што го прави ветингот неопходен за да се осигура дека лицето кое ја врши оваа функција има висок интегритет и професионална етика.

- **Член 65 од Законот за високото образование:**

Во член 65, се наведува дека деканот се избира од редот на редовните и вонредните професори на единицата на универзитетот за период од четири години, со право на уште еден избор. Оваа одредба ја нагласува важноста на изборот на деканот и потребата од проверка на неговиот интегритет и компетентност пред да биде избран на оваа позиција.

2. Предлог за воведување на ветинг процес

Ветингот за професори кои заземаат раководни позиции може да се воведат преку дополнување на постојните одредби во Законот за високото образование, како и преку донесување на подзаконски акти кои ќе го регулираат процесот на проверка:

- **Проверка на интегритетот и професионалната етика**

Проверка на интегритетот на кандидатите за раководни позиции би вклучувала:

Проверка на судски досиеја: Дали кандидатот има било какви кривични пресуди или е под истрага за корупција, злоупотреба на службена положба или други кривични дела.

Проверка на конфликт на интереси: Дали кандидатот има приватни или деловни интереси кои би можеле да влијаат на неговата непристрасност при вршењето на функцијата.

Проверка на етички прекршоци: Дали кандидатот е предмет на дисциплински постапки или етички прекршоци во рамките на универзитетот или други институции.

- **Проверка на академските и професионалните квалификации**

Проверка на академските и професионалните квалификации на кандидатите би вклучувала:

Проверка на академските звања: Дали кандидатот ги исполнува условите за избор во наставно-научни звања согласно со член 52 од Законот за високото образование, кој предвидува дека сенатот на универзитетот ги избира редовните професори.

Проверка на научните и истражувачките активности: Дали кандидатот има значајни научни и истражувачки активности, објавени трудови и учество во меѓународни проекти, што е важно за неговата компетентност како раководител на универзитетот.

- **Финансиска проверка**

Финансиската проверка на кандидатите би вклучувала:

Проверка на имотната состојба: Дали кандидатот има пријавено имотна состојба согласно со законските обврски за јавни функционери.

Проверка на финансиските интереси: Дали кандидатот има финансиски интереси кои би можеле да влијаат на неговата непристрасност при управувањето со универзитетот.

3. Надлежни органи за спроведување на ветингот

За спроведување на ветингот, треба да бидат вклучени неколку надлежни органи:

- **Одбор за акредитација и евалуација на високото образование**

Според член 162 од Законот за високото образование, Одборот за акредитација и евалуација на високото образование е надлежен за обезбедување и оценување на квалитетот на високото образование. Овој одбор би можел да има улога во проверката на академските и професионалните квалификации на кандидатите за раководни позиции.

- **Министерството за образование и наука**

Министерството за образование и наука, согласно со член 163 од Законот за високото образование, има надлежност да врши надзор над законитоста на работата на високообразовните установи. Министерството би можело да биде вклучено во проверката на законитоста на изборот на раководните лица и во спроведувањето на финансиската проверка.

- **Државната комисија за спречување на корупцијата**

Државната комисија за спречување на корупцијата, согласно со член 9 од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, е надлежна за спречување на

корупцијата и судирот на интереси во јавните институции. Оваа комисија би можела да биде вклучена во проверката на интегритетот и конфликтот на интереси на кандидатите за раководни позиции.

4. Предлог за законски измени

За да се воведат ветинг за професори на раководни позиции, потребно е да се направат следниве законски измени:

- **Дополнување на Законот за високото образование**

Во член 53 и член 64 од Законот за високото образование, да се додаде одредба која ќе предвидува дека кандидатите за ректор, декан, проректор и продекан мора да поминат низ процес на ветинг пред да бидат избрани на функцијата.

Да се предвиди дека ветингот ќе вклучува проверка на интегритетот, професионалната етика, академските и професионалните квалификации, како и финансиската состојба на кандидатите.

- **Донесување на подзаконски акти**

Да се донесе подзаконски акт кој ќе го регулира процесот на ветинг, вклучувајќи ги критериумите за проверка, надлежните органи и постапката за спроведување на ветингот.

Заклучок

Воведувањето на ветинг за професори кои заземаат раководни позиции како ректор, декан, проректор и продекан е важен чекор кон обезбедување на транспарентност, отчетност и интегритет во високото образование. Овој процес би вклучувал проверка на интегритетот, професионалната етика, академските и професионалните квалификации, како и финансиската состојба на кандидатите. За спроведување на ветингот, потребно е да се направат законски измени и да се донесат подзаконски акти кои ќе го регулираат процесот.